

לימוד קדשים בעיון אליבא דהלכתא

תורת הקרבנות

גליון חודשי ללומדי סדר קדשים אליבא דהלכתא

גליון ל"ט - אדר ב' - ניסן תשע"ז

יו"ל ע"י מכון "תורת הקרבנות" | ת.ד. 3196 בני ברק | טל': 050-4134645 | פקס: 072-3377748 | דוא"ל: korbanot@okmail.co.il
בנשיאות הרבנים הגאונים: רבי ברוך שמואל הכהן דויטש, רבי דוד כהן, רבי חיים מאיר הלוי שטיינברג, רבי נתן הכהן קופשיץ שליט"א

בגיליון:

לחם הפנים בר"ח ניסן שחל בשבת

שו"ת בדניו ביאת המשיח

לקט מתגובות הקוראים

שבות במקדש בהר הבית
דין הליכת עקב בצד גודל
השוואת רגלי הכהנים בשעת עבודה
אכילת שלמי שמחה בכל יום מימי החג

ספיקות בצליית הפסח

הוצאת הפסח מחבורה לחבורה

ביקור ארבעה ימים בקרבן פסח

אמירת פרשת תזודה בערב הפסח

מדור לויים בדוכנם

צורת עמידת הלויים על הדוכן
מי מתמנה לאמרכלים וגזברים
האם יש מצוה לשמוע את שירת הלויים
האם יש בגדים מיוחדים ללויים
כיבוד העזרה בכהנים או בלויים

קיצור הלכות קרבן פסח

כימי צאתך ממש!

כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. כל מה שאירע ביציאת מצרים מלמד אותנו על העתיד. במצרים היו ניסים מופלאים, עשרת המכות, קריעת ים סוף, גם בעתיד יהיו ניסים אלו (תנחומא בא). במצרים יצאו רק חלק מעמ"י, גם לעתיד יהיה כך. במצרים יצאו בחיפזון, גם לעתיד פתאום יבוא אל היכלו. הכל כמו במצרים.

דבר מעניין מצאנו בענין זה בספר "משיבת נפש" לרבי יוחנן לוריא (מבני דורו של הב"י). בפרשת ויקהל על הפסוק "וכל אשה חכמת לב בידיה טו", אומר המחבר, שהנשים במצרים חכמות הלב הרואות את הנולד, הרגילו את עצמם כבר אז ללמוד את אומנות הטוויה. ולמה, כדי שאם יזכו לגאולה, יהא בידם לעשות את מלאכת המשכן!

וממשיך: וכן האנשים קודם שהתעסקו במלאכת חומר ולבנים, הרגילו את עצמם ללמוד את המלאכות הקלות שהוצרכו בהם למשכן. ובצאלאל ואהליאב השיגו בזה יותר

המשך בעמוד אחרון

עיונים בהלכה

הרה"ג רבי שמשון הלוי דינר שליט"א

לחם הפנים בר"ח ניסן שחל בשבת

נה בשנה זו יחול יום ר"ח ניסן בשבת, ומצינו בהר אפרים על הירושלמי שקלים פ"א ה"א שדן באופן זה שחל יום שלשים של אדר בשבת, ולא ידוע אם יבואו עדים בשבת ויקדשו ב"ד את החודש או לא, האם יש לאפות מערב שבת את לחם הפנים מתרומה חדשה או מתרומה ישנה, [שהרי קרבנות הבאים מא' בניסן צריכים שיהיו מתרומה חדשה].

וכתב שלפי מה שנקט שם בדעת הרמב"ם שמותר לקנות מתרומה חדשה אף קודם ר"ח ניסן, נראה שיאפו מתרומה חדשה וממילא יהיה כשר בודאי. אך לדעת הרש"ס ריש שקלים שאסור ליקח התרומה חדשה קודם ניסן דהוי כביכורים קודם עצרת צ"ע מה יעשו. ומסיק שיש לאפות כ"ד חלות, י"ב מתרומה ישנה וי"ב מתרומה חדשה, ואם יקדשו ב"ד את החודש יפדו את הישנות ויצאו לחולין, ואם לא יקדשו את החודש יפדו את החדשות.

ומבואר מדבריו שבשבת שקודמת לר"ח ניסן אופים את הלחם מתרומה ישנה אע"פ שאכילת לחם הפנים תהיה בשבת שאחר ר"ח, וכן מבואר בפ"י הרש"ס שם שכתב שאם חל ר"ח ניסן בשבת לוקחין לחם הפנים מתרומה חדשה, ומשמע שקודם ר"ח לא.

אמנם בספר גור אריה יהודה בקונטרס המועדים סי' כ' נסתפק בזה לענין שבת שלפני ר"ח ניסן, וכתב בשם אביו הגר"מ זעמבא זצ"ל דיש להביא מתרומה חדשה, משום דבשבת זו שמסדרין על השלחן אין בו תורת 'קרבן ציבור' שיהיה אסור להביאו מן החדשה דאין זה אלא רק מצות ציבור, ואילו בשבת הבאה שהוא זמן אכילתו יש לו תורת 'קרבן ציבור' ואסור להביאו מתרומה ישנה, הלכך יש להביאו מתרומה חדשה שמותרת בשתי השבתות. ובמקדש דוד קדשים סי' ל"ה ג"כ נסתפק בזה, ותלה בנידון (עי' תוס' סוכה נ"ו א') אם לחם הפנים נחשב חובת שבת שעברה או חובת שבת הבאה. ולדעות אלו אין להסתפק לגבי ר"ח ניסן שחל בשבת דממנ"פ יש להביא את לחם הפנים מתרומה חדשה.

והנה לדעות אלו שהכל תלוי בשעת אכילת הלחם, יש להסתפק מה יעשו בשבת שלפני ר"ח שהוא יום כ"ג אדר, שאין ידוע אם שבת הבאה תהיה ר"ח או לא. וכאן לא שייכת עצת ההר אפרים הנ"ל שיאפו כ"ד חלות, שהרי א"א להניח על השלחן כ"ד חלות. ולכאורה י"ל שבכה"ג יאפו מתרומה חדשה וימתינו מלאכלו בשבת הבאה עד שיקדשו ב"ד את החודש, ואם לא יקדשו את החודש בשבת יאכלוהו במוצ"ש שהוא ודאי ר"ח, ובפרט לדעת רבינו גרשום (מעילה ט' א') ורבינו יונה (אבות פ"ה מ"ה) שלחם הפנים נאכל עד שבת הבאה שיכולין לאכלו ממוצ"ש עד שבת הבאה (ז' ניסן), אך לדעת המקדש דוד אי חשיב חובת שבת הבאה י"ל דלא מהני משום דנחשב חובת שבת ולא חובת מוצ"ש, וכן לדעת המל"מ פ"ג מהל' אבל והחכם צבי תשו' קנ"א דאסור למעט באכילתו בתחילת הזמן לכאורה אסור לעשות כן, ובפרט לדעת הרמב"ם בפיה"מ מנחות (פ"א מ"ז) שלחם הפנים נאכל רק באותה שבת אין עצה זו. ולפי זה בכה"ג יש ליטול מן הישנה, ואף אם יגיעו עדים ויקדשו את החודש יהיה מותר לאכלו כדון "לא בא מן החדשה" - דבדיעבד נוטלין קרבנות מתרומה ישנה.

שיעורים במהלך חודש ניסן

בעז"ה יתקיימו במהלך חודש ניסן ובערב פסח לאחר מנחה שיעורים מיוחדים בעניני דיומא הלכות קרבן פסח, הקרבנות, צלייתו ואכילתו. כמו כן יתקיימו לאחר הפסח שיעורים בהלכות מוספי שבת וראש חודש, לחם הפנים ועוד. פרטים על זמני השיעורים ניתן לשמוע בקו המידע של 'תורת הקרבנות':

077-2261034

שו"ת ממון הגר"ח קניבסקי שליט"א

שרשם תוך כדי עיונו בגליון 'רגלי מבשר' - שו"ת ועיונים בדיני ביאת המשיח תשו"ח לנכדי מו"ח שליט"א על עזרתם הרבה בענין

ש. מה הדרך להגיע לציפייה לביאת המשיח, האם ע"י התבוננות במצב העולם וכלל ישראל בזמן ביהמ"ק לעומת זמנינו, או ע"י לימוד ההלכות שינהגו בזמן ביאת המשיח שכך מרגישים את ביאתו באופן חי ומוחשי.

ת. הכל נכון.

ש. האם יש חיוב ללכת לראות את מלך המשיח, וכמו שנתבאר בגמ' (ברכות ט' ע"ב ובשו"ע או"ח רכ"ד ט') שמצוה להשתדל לראות מלכים, ואם יש מצוה במלכי גוים כדי להבחין בין הכבוד הניתן למלכי גוים לכבוד הניתן למלכי ישראל, ק"ו שיש מצוה גדולה כפולה ומכופלת לראות את מלך המשיח בעצמו.

ת. נכון.

ש. האם מותר לבטל תורה כדי ללכת לראות את מלך המשיח.

ת. מותר ומצוה. (א"ה עיין משנ"ב רכ"ד ס"ק י"ג שהביא מהספר חסידים שלא יבטל מלימודו לאחר שראה פעם אחת את המלך, ומשמע שבפעם הראשונה יבטל, וכ"ש לראות מלך המשיח).

ש. האם יברכו ברכת שהחיינו על המתים שיחיו ששמחים בראייתם, או מחיה המתים.

ת. שהחיינו ומחיה המתים, וברוך שפטרנו מהגויים.

ש. האם יברכו על גדולי הדורות שיקומו לתחיה ברכת שחלק מחכמתו, או שאין מברכים כן אלא על הגדולים והמופלגים שבדור, וכיון שיקומו כולם לתחיה אולי יברכו רק על משה ואהרן וכדו'.

ת. על כולם.

ש. האם יהיה שינוי בתפילות, כגון בתפילות על הגאולה ועל ירושלים וצמח דוד וכו'.

ת. נברך שזכינו לזה.

ש. החת"ס כתב (בדרשות ח"ג דף פ"ח, ועה"ת בראשית עמ' רמג) שבימות המשיח יתארכו הימים ועי"ז יתקיים "שמחנו כימות עניתנו". וכ"כ הח"ח. ולפי"ז צ"ע איך יחשבו את זמני קר"ש ותפלה ושאר זמנים.

ת. לפי נץ החמה ושקיעתה.

תשובות הגאון רבי אביגדור ונצל שליט"א על גליון רגלי מבשר

ש. בשבת לא. איתא ששואלים לאדם צפית לישועה. מהו המקור לחיוב הציפייה לישועה. ובסמ"ק מצוה א' כתב שנכלל באנוכי ה' אלוקיק, אך יש חולקים בזה.

ת. אולי י"ל מהפסוק תשמרו להקריב לי במועדו, מלשון ואביו שמר את הדבר.

ש. האם יברכו על שמיעת בשורת הגאולה ברכת הטוב והמיטיב כמו שמברכים על ירושה כיון שהיא טובה אחת לכל האחים, או ברכת שהחיינו כשם שמברכים על הגשמים [שאין זו טובה כללית לכולם יחד, כיון שלכל אחד יש שדה אחרת לעצמו].

ת. ודאי זו טובה לכולם.

ש. בספר לב חיים (להגר"ח פלאג'י) ח"ב סי' מ"ב כתב בשם הכנה"ג שיום ביאת המשיח יהיה יו"ט ויעשו קידוש, וכן יברכו שהחיינו על עצם היום כמו שאר יו"ט. ולפי"ז יאמרו גם הלל כמו ביו"ט. וצ"ע.

ת. לכאורה יאמרו שיר חדש.

ש. האם יהיה שינוי בתפילות, כגון בתפילות על הגאולה ועל ירושלים וצמח דוד וכו'.

ת. יודו על הגאולה וירושלים וצמח דוד.

תשובות הגאון רבי שמואל אליעזר שטרן שליט"א על גליון רגלי מבשר

ש. בשבת לא. איתא ששואלים לאדם צפית לישועה. מהו המקור לחיוב הציפייה לישועה. ובסמ"ק מצוה א' כתב שנכלל באנוכי ה' אלוקיק, אך יש חולקים בזה.

ת. מסביר, כמו מי שנמצא בבית האסורים שמחכה בכליו עיניים לשחרורו, וכן למי שחולה במחלה קשה ומייחל מתי יגהה מזונו ויחבוש חליו, ואם אינו מצפה הוא מוכיח שאינו מאמין בישועה וגאולה העתידה.

ש. האם יברכו על שמיעת בשורת הגאולה ברכת הטוב והמיטיב כמו שמברכים על ירושה כיון שהיא טובה אחת לכל האחים, או ברכת שהחיינו כשם שמברכים על הגשמים [שאין זו טובה כללית לכולם יחד, כיון שלכל אחד יש שדה אחרת לעצמו].

ת. מסתבר דיברכו ברכת הטוב והמיטיב על הטובה העצומה לכל ישראל.

זמני השיעורים בהלכות עבודת המקדש

שיעור בספר 'עבודת הקרבנות' מפי

הגאון רבי יוסף הכהן רפפורט שליט"א

מתקיים אחת לשבועיים בימי שני בשעה 10.45 בערב בבנין 'שיבת "בית דוד" רח' בן זכאי 46 קומה א' ב"ב

שיעור בספר 'עבודת הקרבנות' מפי

הרה"ג רבי יעקב משה כהן שליט"א

מתקיים מדי שבוע בימי ראשון בשעה 10.30 בערב בביהמ"ד 'נחלת משה' (חדר צפוני) רח' מלצר 36 ב"ב

שיעור בעניני סדר העבודה מפי

הרה"ג רבי משה הכהן טוויל שליט"א

מתקיים מדי שבוע במוצאי שבת קודש בשעה 9.00 בביהכ"ס תורה ותפילה רח' רבי יהודה הנשיא ברכפלד

שיעור בעניני סדר העבודה מפי

הרה"ג רבי משה הכהן טוויל שליט"א

מתקיים מדי שבוע בליל שישי בשעה 9.30 בביהמ"ד אהל יוסף רמות בעז"ו (קומה ב')

הקו לשמיעת שיעורי 'מכון תורת הקרבנות' בעניני עבודת בית המקדש בימי המועדים ובכל השנה

בקול הלשון: 03-6171111-1265

לפתיחת שיעורים נוספים בהלכות הקודש והמקדש ולהכנסת שיעורים למאגר: 050-4134645

רשימת ספרים וחיבורים בהלכות הקודש והמקדש

שיצאו לאור בס"ד ע"י המכון

ספרי הלכה

אוצר דינים 'תורת הקרבנות' הלכות הבאת הקרבן / 'שער הקרבן' הלכות קרבן פסח

חוברות 'אוצר דינים תורת הקרבנות'

סדר עבודות התמיד ושבת ור"ח / הלכות הוריות / הלכות שגגות / הלכות מעשר בהמה / הלכות ארבע עבודות הקרבן / קרבנות מועדי השנה / קרבנות חג השבועות ושתי הלחם / קרבנות חודש / תשרי / הלכות פרועי ראש שתויו יין קרועי בגדים ומחוסרי בגדים / הלכות מחצית השקל תרומת הלשכה ותרומה חדשה

קבצים תורניים אליבא דהלכתא

ארבעה קבצים בעניני מסכת זבחים / בעניני מסכת בכורות / בהלכות קרבן פסח ועניני מסכת כריתות

חיבורים בעניינים שונים

משמרת הקודש עמ"ס יומא / משמרת הקודש עמ"ס מנחות / סדר עבודות הקרבן בקצרה / סדר עשיית קרבן פסח בקצרה / ההנהגה באכילת קרבן פסח / מראי מקומות 'לשכת הכהנים' / הלכות תמידין ומוספין [שתי חוברות] / קובץ דינים השייכים לקדושת המקדש

דיסקים להמחשה

קרבן פסח א - מההבאה עד הצליה (עם הוצאת אימורין בכל הקרבנות) / ב - הכנת הקרבן לאכילה / ג - הדברים הנאכלים בקרבן / קרבן עולה (כולל הפשט וניתוח)

מוקד מכירות ראשי: 052-7653813

בית יער הלבנון
תגובות לגליונות קודמים

שבועת במקדש בהר הבית

הרה"ג רבי ישראל הולצמן שליט"א

בגליון לז הקשו סתירה בדברי המאירי אם יש שבועת במקדש בהר הבית, שבפסחים סה. משמע שלא נאמר הכלל שאין שבועת במקדש אלא בעזרה, ואילו ביומא סט. כתב שהותר שבועת במקדש בכהנים הישנים בבית המוקד, והרי הם ישנים בחציו חול שהוא הר הבית.

ונראה לומר בזה שאין הוכחה מדברי המאירי ביומא לנידון זה, דשאני בית המוקד שכיון שהוא מקום אחד המשמש לעזרה ולחול, שפיר אמרינן שאין איסור שבועת נוהג שם. ויסוד לדבר ממה שמצינו במסכת פסחים (לו, א) שלשים את העיסה בפושרין ואין חוששים שמא תחמיץ כיון דלישה בזריזין איתא, ומקשה הגמ' והרי הלישה כשירה בכל אדם ולא רק בכהנים זריזין, ומיישבת הגמ' לישה נהי דבזריזין ליתא, במקום זריזין איתא. ופירש רש"י: במקום זריזים איתא - בעזרה, שהמחבת והמרחשת כלי שרת הן, וכן תנור של מקדש, וכיון דבעזרה איתא, חזו לה כהנים, ומלמדין אותו להיזהר בה. ע"כ.

ולפ"ז נראה, שכמו שבמקום כהנים אין חשש לחוסר זריזות, כמו כן מסתבר שה"ה בכל מקום שיש בו כהנים אף שאינו מקום העזרה, שיהיה ההיתר של אין שבועת במקדש. ובפרט בבית המוקד שהוא משמש חציו לחול וחציו לעזרה. ודו"ק.

והוכחה לדברינו ממה שפסק הרמב"ם בהלכות עבודת יום הכיפורים (פרק ב הלכה ד), עפ"י הסוגיא ביומא (לד, ב), וז"ל: היה כהן גדול זקן או חולה, מלבנין עששיות של ברזל באש מבערב, ולמחר מטילין אותן במים כדי להפיג צינתן, שאין שבועת במקדש. או מערבין מים חמין במי המקוה עד שתפיג צינתן. ע"כ. ויש לדקדק, שהרי טבילה ראשונה היתה במקום החול, ומשמע שגם בה היה מותר להפיג צינתו. ולדברינו א"ש, דכיון שהוא לצורך עבודת המקדש, ואחיו הכהנים סיבבוהו שם, שפיר אמרינן דאין שבועת במקדש.

דין הליכת עקב בצד גודל

הרה"ג רבי יעקב משה כהן שליט"א

בגליון לז הרחיב הרה"ג ר' אברהם כהן בענין הליכת עקב בצד גודל, והביא את שיטת הספר חסידים שצריך ללכת בעקב בצד גודל (וכן נקטו הכף החיים והאור לציון עכ"פ לגבי הכהנים, ובצל"ח כתב שאפילו ישראלים). והקשה הרה"ג רבי אליעזר שאול פרסמן שליט"א, א"כ איך יכול הכהן לעלות על השלש מעלות שלפני המנורה, כמבואר בתמיד ל' ע"ב והובא ברמב"ם בפ"ג מבית הבחירה הלכה י"א, והרי צריך לילך עקב בצד גודל.

ובשלמא לשיטת הראב"ד בתמיד שם ניחא, שהביא מהספרי שדורשים מפסוק שיש להניח אבן לפני המנורה ולעלות עליה, וא"כ בפסוק זה נתבאר שאין איסור לעלות על האבן אעפ"י שאינו הולך אז עקב בצד גודל, אבל למבואר ברמב"ם בפיה"מ שם שהיתה האבן מונחת כדי שיהיה קל לכהן להיטיב ולהדליק את הנרות, קשה איך הותר לעלות בה, וצ"ע. ועיין בדרך חכמה

בבית הבחירה שם.

וכמו כן העירו עוד, לפי שיטת רבינו חיים כהן שהיה מרחק בין הכבש למזבח קצת יותר משיעור אמה, [וכמו שמובא בתוס' זבחים פ"ז ע"ב ד"ה אויר ודלא כתוס' זבחים ס"ב ע"ב ד"ה אויר], א"כ איך היו הכהנים עוברים מהכבש למזבח כשעלו לצורך מתן דם חטאת ולצורך הקטרה, והרי לכאורה צריכים לדלג ואין זה עקב בצד גודל. וזה קשה גם לשיטות שלא נאמר דין זה שלא בשעת עבודה או שלא במזבח. ושמא יש לדחוק שהניחו רצפה כלשהי בין הכבש למזבח בשעה שעברו אל ראש המזבח, וצ"ע בכל זה.

שו"ר שבמנחת אברהם זבחים ס"ב ע"ב כתב שני אופנים ליישב את הקושיא לשיטת רבינו חיים. והנה מש"כ לחדש שכשיש בזה צורך אין איסור כיון שאין זה דרך גאווה, קצ"ע מקושיית התו"י ביומא כב. איך רצו על הכבש לברר מי זכה בתרומת הדשן, ולהנ"ל לק"מ שהרי היה זה האופן לברר מי זכה בעבודה ויש בזה צורך. ואולי יש לחלק שרק צורך העבודה עצמה מתיר את האיסור ולא צורך צדדי איזה כהן זכה בה. ואמנם לפי זה יש לדון שאם כהן נטמא על גבי המזבח לא יהיה לו היתר לרוץ, שאין זה לצורך העבודה אלא רק לסלק את הטומאה, וצ"ע בכל זה. ותן לחכם ויחכם עוד.

ובענין מה שהרחיב האם יש איסור פסיעה גסה בכל העזרה, עיין רד"ק יחזקאל מ"ג י"ז שבתחילה נקט שהדבר אסור, אך מדברי יונתן בן עוזיאל הוכיח שאין איסור, וע"ע במצודות דוד שם.

ויהי רצון שנזכה במהרה לבנין ביהמ"ק ולעבוד את עבודת המקדש.

השוואת רגלי הכהנים בשעת עבודה

הרה"ג רבי ברוך ברשנקו שליט"א

בגליון ל"ז העיר הרה"ג רבי יעקב ישראל ברמן על דברי הט"ז בסי' צ"ה שנקט שהכהנים צריכים להשוות רגליהם בשעת עבודה, שלא מצינו דבר זה בראשונים.

יש להעיר שכן השיג על דבריו הפמ"ג שם במ"ז ס"ק א וז"ל: ובר"מ פרק ה' מביאת מקדש הלכה י"ו י"ז אין זכר מזה דבעבודה בעינן השוואת רגלים.

אכילת שלמי שמחה בכל יום מימי החג

הרה"ג רבי דוד מנחם רייכמן שליט"א

בגליון תורת הקרבנות כתב הרה"ג ר' אברהם יונה בינשטוק שליט"א דברים נפלאים בענין חיוב אכילת בשר שלמים ברגל, האם חיובו בכל יום מימי הרגל, או דסגי לקיים השמחה ע"י בשר שלמים פעם אחת ברגל ושאר הימים מקיימים בשאר מיני שמחות.

והנה הרב הנ"ל כתב שמדברי התוס' בכמה מקומות מבואר

ל"ו בשער הקרבן שאלה י"א, וע"ע בספר ימי שמחה [סי' ט"ז אות ו'] שהובאו בהרחבה דברי אחרונים אלו. וגם מדבריהם משמע שנקטו כן גם בדעת הרמב"ם, שהרי לא היו כותבים בפשיטות דלא כהרמב"ם.

ונראה שכן יש לפרש גם בדברי התוס' בר"ה ה' א' ד"ה מה, וביומא ג' א' ד"ה פז"ר ובסוכה מ"ז א' ד"ה לינה שהביא הרב הנ"ל, שכתבו שאפשר לקיים השמחה מן התורה גם בשאר מיני שמחות כגון ע"י כסות נקיה ויין ישן, דגם הם מודו שלכתחילה צריך לקיים מצות השמחה בכל ימי הרגל ע"י בשר שלמים, ורק מי שאינו יכול לקיים השמחה ע"י בשר שלמים כגון טמא, או מי שאין לו בשר שלמים, או מי שאינו יכול לבוא לירושלים, וכן בזמן הזה, יכול לקיים מצות שמחה מן התורה גם בשאר מיני שמחות. וכמ"ש הריטב"א והר"ן בסוכה מ"ב שקיום מצות שמחה מן המובחר היא ע"י אכילת בשר שלמים בכל ימי הרגל, ורק מי שאינו יכול לקיים השמחה ע"י בשר שלמים יכול לקיימה מן התורה גם בשאר מיני שמחות, ולפי"ז צ"ל שכוונת התוס' שם לתרץ דקרא דילפינן מיניה שטעון לינה במוצאי יו"ט הראשון נצרך לאדם שאינו יכול לקיים את מצות השמחה מן המובחר ע"י בשר שלמים.

וקצת יש להוכיח כן שהרי הוכחת התוס' שם שאפשר לקיים המצוה בשאר מיני שמחות הוא מהא דאמרין בפסחים ע"א שכשחל יו"ט הראשון בשבת מקיימים השמחה ע"י כסות נקיה ויין ישן, ומשם אין להוכיח שגם כשיש אפשרות לקיים המצוה ע"י בשר שלמים יכול לקיים בשאר מיני שמחות.

ולכאורה ביאור זה מוכרח, דאל"כ התוס' בסוכה סותרים דברי עצמם בדף מ"ב ב' הנ"ל, ששם מבואר בדבריהם שלכל הפחות לכתחילה צריך לקיים השמחה בכל ימי הרגל ע"י בשר שלמים, וכן יקשה על דבריהם מהתוספתא הנ"ל בפ"א דחגיגה ה"ח שהובאה לעיל, שאמרה 'ובלבד שיאכל מן הזבח כל שבעה'.

ובאמת י"ל דגם כל הראשונים הנ"ל שמבואר בדבריהם שכל ימי הרגל צריך לקיים השמחה ע"י בשר שלמים, היינו רק לכתחילה, משום שכן היא צורת קיום מצות השמחה מן המובחר וכמ"ש הריטב"א והר"ן הנ"ל, אבל בדיעבד יכול לקיים מצות השמחה מן התורה גם בשאר מיני שמחות, וכ"כ בפשיטות הצ"ח בביצה י"ז ב' ד"ה רש"י והמנ"ח במצוה תפ"ח אות ב' דבשר שלמים הוא למצוה מן המובחר. ושם יש לפרש כן גם בדברי התוספתא.

וכ"ז לשיטת הרמב"ם ועוד הרבה ראשונים הסוברים שאפשר לקיים מצות שמחה מן התורה גם בשאר מיני שמחות, [עי' בשאגת אריה בסי' ס"ה שהאריך בזה, וע"ע מה שנתבאר בזה בספר שמחה סי' י"א אות ב'], אבל לדברי התוס' במו"ק י"ד ב' ד"ה עשה בתירוץ אחד שמן התורה אפשר לקיים השמחה רק בבשר שלמים, ורק מדרבנן מקיימים המצוה גם בשאר מיני שמחות, פשיטא שיש חיוב גמור לקיים מצות שמחה בכל ימי הרגל ע"י בשר שלמים, כיון שבשאר מיני שמחות מקיים מצות השמחה רק מדרבנן.

דסגי לקיים השמחה ע"י בשר שלמים פעם אחת ברגל, אמנם לענ"ד נראה דאין הכרח לזה מדברי התוס' שם וכמו שיתבאר, ואדרבה מדברי התוספתא בחגיגה והרבה ראשונים ואחרונים מבואר שצריך לקיים השמחה בכל ימי הרגל ע"י בשר שלמים, ולא מצינו אחד מהראשונים שנחלק ע"ז להדיא, [אמנם יתכן שדין זה הוא רק כדי לקיים את מצות השמחה מן המובחר, וכמו שיתבאר בהמשך בס"ד].

ונבאר הדברים, איתא בתוספתא בפ"א דחגיגה ר"ח וז"ל יוצאין ישראל ידי חובתן [של שמחה] בנדרים ונדבות וכו', ובלבד שיאכל מן הזבח כל שבעה עכ"ל. והיינו שכדי לקיים מצות שמחה אי"צ להביא קרבן מיוחד, אלא יוצא גם בבשר נדרים ונדבות, אבל צריך בכל שבעת הימים לקיים מצות שמחה – ע"י אכילת בשר שלמים. וכ"כ להדיא ברבינו חננאל בסוכה מ"ח א' וז"ל ההלל והשמחה שמונה, בשביל שלמי חגיגה שצריך לאכלם בשמונת ימי החג, דאין שמחה אלא בבשר עכ"ל. [ומסתמא יש ט"ס במקום חגיגה צ"ל שלמי שמחה, דהרי שלמי חגיגה הם רק יום אחד]. וכ"כ להדיא המאירי שם מ"ב ב' בד"ה הלל, וז"ל והשמחה ר"ל לאכול שלמי שמחה שמונה וכו', וכן שלמי שמחה הבאים לאכול מהם בכל יום שאין שמחה אלא בבשר עכ"ל.

וכן מבואר בתוס' בפסחים צ"ד ב' סוד"ה טעון, שצריך בכל הרגל לקיים השמחה ע"י בשר שלמים, וכמו שכתב הרב הנ"ל בגליון שם.

ונראה שכן מבואר גם ברש"י ובתוס' בסוכה מ"ב ב' שפי' דהא דאמרו במתני' שם 'השמחה שמונה' היינו ע"י בשר שלמים, ומהיא דלא כתבו התוס' דסגי לקיים השמחה ע"י בשר שלמים רק יום אחד, משמע שנקטו שכל שמונת הימים צריך לקיים השמחה ע"י בשר שלמים, וכמ"ש השפת אמת ביומא ג' א' לפרש בדברי רש"י ותוס' שם.

ונראה שכן הוא גם משמעות דברי הרמב"ם בפ"ו מיו"ט הי"ז שכתב וז"ל, שבעת ימי הפסח ושמונת ימי החג וכו' חייב אדם להיות בהן שמח וטוב לב וכו', שנאמר ושמחת בחגך וכו', אע"פ שהשמחה האמורה כאן היא קרבן שלמים כמו שאנו מבארים בהלכות חגיגה, יש בכלל אותה שמחה לשמוח כל אחד בראוי לו וכו', כיצד האנשים אוכלים בשר ושותים יין עכ"ל.

ובפשטות מש"כ הרמב"ם שהשמחה האמורה כאן היא קרבן שלמים, זה מוסב על כל שבעת ימי הפסח ושמונת ימי החג שהזכיר בריש דבריו, ומבואר בדבריו שעיקר קיום מצות שמחה היא בכל ימי הרגל ע"י אכילת בשר שלמים, ורק כשא"א לקיים השמחה ע"י שלמים יכול לקיים בשאר מיני שמחות. ומה שבריש הלכות חגיגה, כשהזכיר הרמב"ם הבאת שלמי שמחה לא הזכיר שצריך לאכול מהם בכל ימי הרגל משום שסמך על מה שביאר את הדבר בהלכות יו"ט. וכך משמע מסתימת דברי המנ"ח מצוה תפ"ח [אות ב'] שפירש כן בדעת הרמב"ם.

וכן נקטו בפשיטות כמה מגדולי האחרונים שצריך לקיים מצות השמחה בכל ימי הרגל ע"י בשר שלמים וכמ"ש בגליון

בהלכות הפסח

נידונים יסודיים בענינא דיומא

ספיקות בצליית הפסח

הגאון רבי חיים מאיר שטינברג שליט"א

בגליון ל"א כתב הרה"ג ר' ארי' לייב כהן שליט"א להסתפק אם צלה את הפסח בסיד וכדו' שאינו צלי אש, האם מועיל לחזור ולצלוחו באש ולהכשירו בכך.

הנה בצפנת פענח ה'ל' כלאים כא-ג כתב שאם גרף את התנור מהאש וצלה הפסח באויר תנור זה – אינו צלי אש, ומועיל לחזור ולצלוחו באש ולהכשירו בכך. אבל אם נגע הפסח בחרסו של תנור – דלא רק שלא נצלה מהאש אלא דנצלה מחמת דבר אחר – נפסל ולא מהני לחזור ולצלוחו באש. ועי' מש"כ במשנת חיים פסחים סי' כ"ה אות ד'.

עוד הסתפק אם כשצולין את הפסח כולל העצמות – האם נחשב בכך דהמוח שבתוך העצם הוא צלוי, או דצריך לצלות את המוח בפ"ע באש אחר שיוציאו אותו מהעצם.

יש להוכיח משיטת רש"י בריש פרק כיצד צולין דסבר דצליית הפסח כולו כאחד מעכב, ועי' בתוס' שם. הרי דהמוח שבתוך העצם נחשב צלוי אף שהוא בתוך העצם, דאם נימא דצריך לצלותו בפ"ע אחר שהוציאו אותו מהעצם, נמצא דאין הפסח נצלה כולו כאחד, והרי לרש"י יש בזה עיכוב.

והנה אם צלה את הפסח כל צרכו עד שנתחרך, כתב הרמב"ם בהל' ק"פ פ"ח ה"ו שאם אכלו פטור, משמע שאין באכילה זו קיום מצוה אכילת פסח, והסתפק הרב הנז' לפי מש"כ הרמב"ם שם ה"ב דאם אכל מרור בלי פסח אינו מצוה, היכא דאכל מרור עם בשר הפסח שנתחרך, האם קיים מצוה, שהרי סוף סוף אוכל את המרור עם הפסח.

נראה דלא עשה כלום, דאין מצות מרור לאכול אותו עם בשר הפסח, אלא דמצות אכילת בשר הפסח היא לאוכלו עם מצה ומרור, כמו שהארין הרמב"ם לבאר בשה"מ מ"ע נ"ו. ואם אוכל בשר הפסח שאין בזה קיום מצוה, הרי לא קיים כלל מצות אכילת הפסח, ומה לי שאכלו עם מרור, ונחשב שאכל מרור לבדו – ואין בזה מצוה מצד עצמו.

הרה"ג רבי דוד רוטר שליט"א

בגליון ל"א נסתפק הרה"ג ר' אריה לייב כהן שליט"א בקרבן פסח שצלאו בתולדות חמה דכתב הרמב"ם [פ"ח מקרבן פסח ה"ו] הר"ז אסור שאין זה צלי אש, אי יהני לחזור ולצלוחו באש. לכא' ממה שכתב הר"ם הר"ז אסור משמע דהבשר אסור באכילה לעולם, דאל"כ הו"ל לכתוב יחזור ויצלהו באש, וטעמא דמילתא דכתיב כי אם צלי אש דבעי' שיהיה רק צלי אש בלחוד ולא צלי של דבר אחר נמי.

ובמה שנסתפק על מוח שבראש אי שייך בו צליה ובישול כשהוא טמון בתוך העצמות. אינו מובן, דאם מחמת הצליה או הבישול נצלה ונתבשל עד שראוי לאכילה אף שהיה טמון בתוך העצמות, אי"כ חשיב צליה או בישול.

ובמה שנסתפק בנתחרך הבשר דאין בזה קיום מצות צלי אש כמש"כ הרמב"ם [שם פ"ח ה"ו, עיי"ש] אם מ"מ אכל הפסח עם המרור יקיים לכה"פ מצות מרור אע"ג דבלא אכילת פסח אין אכילת מרור מצוה כמש"כ הרמב"ם שם ה"ב מ"מ הכא

שאכל הפסח יהני מיהא לענין מצות מרור. הנה מש"כ הרמב"ם "אכילת מרור בלא פסח אינו מצוה שנאמר על מצות ומרורים יאכלוהו" לאו היינו תנאי במצות מרור שיאכלנו עם הפסח, אלא שאין מצוה בפ"ע כלל לאכול מרור רק הוא דין בקיום מצות אכילת הפסח שיאכלוהו עם מרור וכלישנא דקרא, וא"כ כשאין מקיים מצות אכילת הפסח ודאי אין מקיים מצות מרור, ואפי' אי נימא דהוי תנאי גרידא במצות מרור, מ"מ בעי' אכילת צלי אש דבזה מיירי קרא דכתיב ואכלו את הבשר בלילה הזה צלי אש ומצות על מרורים יאכלוהו, וכיוון שנתחרך אינו קרוי צלי אש ודאי אין מקיים כלל מצות מרור, ואטו נימא דאם אכל מרור עם פסח מבושל שקיים מצות מרור, וק"ל.

הוצאת בשר פסח מחבורה לחבורה

הרה"ג רבי גימפל ליפשיץ שליט"א – אנטווערפן

בפסחים דף פ"ה, א"ר אמי המוציא בשר פסח מחבורה לחבורה אינו חייב עד שיניח. ובמנ"ח מצוה ט"ו הארין שבשר הפסח נפסל דוקא בזמן שהכניסו לחבורה אחרת. וצ"ב מאי שנא מבשר קק"ד שנפסל כשיצא חוץ לעזרה וקק"ל נפסל כשיצא חוץ לירושלים, ואמאי פסח נפסל רק כשנכנס לחבורה אחרת ואינו נפסל כשיצא חוץ לחבורתו.

והנה בירושלמי בפרק כיצד צולין הי"ג, הדא דתימא יש שובר אחר שובר, ואין מוציא אחר מוציא, והיינו שלאחר שיצא מחבורה לחבורה, אין איסור עוד להוציאו שוב. וצ"ב מה ההבדל בין שבירת עצמות להוצאת פסח. וע"ע בשעה"מ פ"א מק"פ שהקשה הרי הרמב"ם פוסק דבמנחות יש מחמץ אחר מחמץ, וא"כ למה אין מוציא אחר מוציא.

ובסה"מ צ"ל ל"ת קכ"ג כתב הרמב"ם, הזהירנו מהוציא כלום מבשר הפסח לחוץ ממקום חבורה "לאכול", וכו'. וצ"ב מש"כ דעובר דווקא אם מוציא לאכול.

וע"ע בירושלמי פסחים פ"ז הי"ג, ר' יוסי בן חנינה בעי, מעתה המוציא אינו חייב עד שיאכל, אתא ר' שמואל וכו' המוציא אינו חייב עד שיאכל. ומבואר דרק בשעה שאוכל את הפסח עובר על הלאו, וצ"ב אמאי עובר דווקא כשאוכל.

ועיין ברמב"ם פ"ט מהל' ק"פ שכתב, המוציא כזית בשר מחבורה לחבורה בליל חמשה עשר לוקה. ומדייק המנ"ח שרק אם הוציא בלילה חייב. וציין הזרע אברהם סי' ו' שמקור דברי הרמב"ם מתוספתא פ"ו דפסחים, דתניא המוציא כזית בשר מבית לבית ומחבורה לחבורה בשעת אכילה. וצ"ב למה חייב דווקא בליל ט"ו ולא כשמוציא ביום, ומשמע שזהו אפילו קבע חבורה ביום לאכול.

והנראה בזה דבמתני' פסחים דף ע"ו תנן, חמשה דברים באין בטומאה ואינן נאכלין בטומאה, העומר וכו', הפסח שבא בטומאה נאכל בטומאה שלא בא מתחילתו אלא לאכילה. ופירש"י כשנצטוו עיקר פסח לאכילה נצטוו דכתיב לפי אכלו, וכי שרייה רחמנא למייתי בטומאה וכו' אדעתא למיכילה שרייה. מבואר דיש חילוק ביסודו בין קרבן פסח לשאר קרבנות קדשים, דקרבן פסח עיקרו לאכילה, משא"כ שאר קדשים.

ולפי"ז מבואר מש"כ הירושלמי והרמב"ם שאיסור הוצאת פסח הוא דוקא כשמוציא לאכול ובשעת אכילתו, דכיון שעיקרו

אחרי ההקדש שנחשב קרבן יש בו דינים ומועיל בו הביקור, אבל קודם שהקדישו לא שייך לומר שיתקיים בו דין הביקור, אבל אם אין זה דין אלא על הגברא א"כ גם קודם ההקדש שייך לומר שיועיל הביקור, שהרי סו"ס מביא קרבן מבוקר.

ולכאורה לפ"ז לדעת החזו"א שדין הביקור הוא על הגברא, אין חסרון אם יש בקרבן מום עובר שיעבור תוך ארבעה ימים, כיון שידוע שתוך ד' ימים יעבור המום והוא יביא את הקרבן מבוקר ממום. אמנם החזו"א שם כתב שאפילו היה בו מום עובר אין זה קרבן מבוקר, ומבואר דס"ל שאינו תלוי בהנ"ל. ויתכן שסובר שזהו דין בקרבן ואעפ"כ לא צריך שיהיה הקרבן קדוש, שכיון שהבהמה מיועדת לפסח כבר שייכת בה ההלכה של הביקור שיהיה נחשב קרבן מבוקר. [ועיין בחידושי הגאון ר' משה סאלווייצ'יק זצוק"ל אחיו של מרן הגרי"ז בעמוד ק"ב בד"ה אך צ"ע שכתב כעין הסברא הנ"ל לענין קצירת העומר, שקודם שהוקדש לא ניתן לומר שיש על התבואה דין לקצרה לשם העומר, אבל עכ"פ לענין ביקור נראה מהחזו"א שאי"ז כן, אלא אע"פ שלא הוקדש שייך לומר בו דינים שנאמרו להכשירו לקרבן].

ובעיקר דברי החזו"א שאפילו מום עובר אין זה קרבן מבוקר, שמעתי מהגאון רבי איתמר גרבוז שליט"א להקשות ממה שנאמר בפסחים שאם מצא יבלת בקרבן דהוי מום חותך את יבלתו, ומוכח שאין זה חסרון בביקור של הקרבן. והביא שתירצו בזה דשאני יבלת שאפשר להוריד אותה שדינה קל משאר מום עובר.

אמירת פרשת תזריע בערב הפסח

הרה"ג רבי יעקב ישראל ברמן שליט"א

יש לדון אם ראוי לעשות בפסח ובערב הפסח או בערב יום הכיפורים, סעודת הודאה עם אמירת פרשת תזריע על הנס מדין 'ונשלמה פרים שפתינו', שהרי בימים אלו אין מביאין קרבן תודה, וא"כ כמו שתקנו שלא לומר מזמור לתודה בימים אלו, יש לומר שאין לקרוא פרשת תודה לשם הודאה על הנס. ואולם שמא יש לחלק דחז"ל תקנו לכלל הציבור שלא לומר מזמור לתודה כיון שבזמן הבית מדינא אין מביאין תודה באותו יום, אבל אדם שנזדמן לו דבר שצריך להודות עליו, יתכן שיכול לקיים 'ונשלמה פרים שפתינו' גם בימי הפסח, כיון שאין מניעה להביא את הקרבן אלא מחמת החמץ שבו, וכאן הרי אין חמץ בפועל, וצ"ע.

של פסח הוא לאכילה א"כ האיסור של הוצאה מחוץ לחבורתו הוא שמשנה מקום אכילתו, ולכן עובר רק כשמוציא לאכול, דרך בכה"ג שייך לומר שנשתנה מקום אכילתו. ולפי"ז יבואר ג"כ הא דחלוק דין הוצאה של קרבן פסח מדין הוצאה של שאר קדשים, דבקדשים האיסור הוא שמוציא אותו ממקום קדוש למקום שאינו קדוש, משא"כ פסח שמצד קדושת המקום הפסח נאכל בכל ירושלים, רק דין ההוצאה שלו כשמשנה מקום קביעת אכילתו, ולכן סובר המנ"ח שרק כשקבע מקום אחר לאכילתו נקרא שנשתנה מקום אכילתו, וזהו דין ההוצאה של פסח.

ולפי"ז מובן היטב שרק בליל ט"ו עובר כשמוציא דאז הוא זמן אכילתו ובזמן זה שייך לומר שנשתנה מקום אכילתו, אבל אם הוציא בזמן שא"א לאכלו לא שייך לומר שנשתנה מקום אכילתו.

ולפי"ז א"ש מש"כ הירושלמי דאין מוציא אחר מוציא, כיון שבפסח פסול אין איסור הוצאה דכיון שנפסל אין לקרבן זה דין אכילה ולא שייך לומר שנשתנה מקום אכילתו, משא"כ בשבירת עצמות שייך שובר אחר שובר. וכן מיושבת קושית השעה"מ, דשאני מחמץ אחר מחמץ שאיסור מחמץ שייך אף בקרבן פסול.

והנה במנחה חדשה מצוה ט"ו מסתפק במוציא קרבן פסח של חבירו האם עובר עיי"ש. אמנם לפי המבואר נראה דאינו עובר, דבקרבן חבירו לא שייך לומר שמוציא לאכול דהא אסור לאכול שלא למנויו וממילא אין זה נחשב שנשתנה מקום אכילתו של הקרבן, ועוד שהרי אינו בעלים על הקרבן שיוכל לשנות מקום אכילתו.

ביקור ארבעה ימים בקרבן פסח

הרה"ג רבי יעקב משה כהן שליט"א

בבואר בגמ' בפסחים צ"ע ע"א שקרבן פסח טעון בקור ד' ימים, ונחלקו האחרונים האם צריך לבקר אחרי שהקדישו את הקרבן או שאין דין להקדיש את הקרבן קודם הביקור. דעת הטורי אבן במגילה כ"ט שהביקור צריך להיות אחר ההקדש, ואילו דעת החזו"א או"ח סימן קכ"ד לדף צ"ו ע"א שאין דין שיהיה לאחר ההקדש (וכמו שהוכיח שם מכמה ראיות).

ויש לבאר ביסוד המחלוקת האם דין הביקור הוא דין בקרבן שיהיה מבוקר, או שיש דין על הגברא להביא קרבן שעבר עליו ביקור של ד' ימים. והיינו שאם הוא דין בקרבן א"כ מסתבר שרק

לקוראי הגליון די בכל אתר ואתר

בס"ד נתקבלו במערכת חידו"ת נפלאים מאד בעניני הלכות קרבן פסח, שחלקם הגדול נוגע להלכה ולמעשה. מקוצר המקום לא היתה אפשרות להכניס את כולם בגליון זה, ובעז"ה הדברים יפורסמו בשנים הבאות.

ויה"ר שנזכה לאכול בשנה זו מן הפסחים ומן הזבחים

אשר יעלו על קיר המזבח לרצון

לויים בדוכנם
בהלכות עבודת הלויים במקדש

וביותר קשה דברמב"ם (פ"ד מכלי המקדש הי"ז) הביא את דין האמרכלים וגזברין בתוך דיני הכהנים ומשמע שהיו כהנים ולא לויים, וכן מבואר ברע"ב בתמיד (פ"ג מ"ח) ובבאר שבע (שם כו. ד"ה מקריאת) שכתבו, 'גביני כרוז' כהן ששמו גביני, וכן מבואר בתרגום יונתן בן עוזיאל מלכים ב' יב, י דהאמרכלים היו כהנים, וצ"ע.

האם יש מצוה לשמוע את שירת הלויים

הרה"ג רבי שמואל הלוי לאבינשטיין שליט"א

יש לעיין אם יש חיוב על העם העומדים בעזרה לשמוע את השיר או שאין המצוה אלא על הלויים לשורר אבל אין חיוב לשמוע את השיר.

וכע"ז נסתפק במנחת חינוך (מצוה שפד אות ט) אם יש חיוב על כל ישראל העומדים בעזרה לשמוע את תקיעת החצוצרות מהכהנים כשם שצריך לשמוע את תקיעת השופר בראש השנה.

והנה יעויין בספר חקרי לב (סי' נא סוד"ה וסבור הייתי וכו' ומעתה אין להשיב וכו') שהקשה, הא החצוצרות הם כלי שרת וא"כ היאך תיקנו רבנן לתקוע בחצוצרות במקום איסור שהרי התוקע והשומע נהנים מקול התקיעה עי"ש מש"כ בזה. ומדבריו יש ללמוד לענין ספיקא דידן דס"ל בפשיטות שאין מצוה לשמוע השיר, דאל"כ הרי זה גופא חלק מהמצוה שישמעו את השיר ואין בזה סרך מעילה.

ומצאתי במצודת דוד על הפסוק (דברי הימים ב' פ"ז ו) והכהנים על משמרותם עומדים והלויים בכלי שיר ה' וגו' והכהנים מחצצרים נגדם וכל ישראל עומדים, ופירש במצודות דכל ישראל עומדים לשמוע ההלול, ולכאורה משמע דיש חיוב על הנמצאים בעזרה לעמוד ולשמוע את ההלול. [ולולי דבריו היה אפשר להעמיד פשטות הפסוק רק על סיפא דקרא דהיינו החצוצרות ולא על השיר], וצ"ע.

תגובות לגליונות קודמים

ניתן לשלוח מאמרים ותגובות למדור זה גם בפקס 072-3377667

הוזכרה עבודת הלויים, רק עניני לימוד, ובכללם גם לימוד עבודת הלויים. שהיה מתעסק בתלמוד תורה לדעת את ה', ולומד את עבודת הלויים בשיר בפה ובכלי, כל זה היא עבודת ה'!

ומה שנאמר "חגור אפוד בד" זהו משום שעובדי ה' בימים ההם, אף אותם שהיו ישראלים, היו לובשים בגד מיוחד.

כיבוד העזרה בכהנים או בלויים

הרה"ג רבי שמואל הלוי גלעד שליט"א

מה שהקשה הרה"ג רבי ע. ש. שליט"א בגליון לז על דברי רש"י ערכין י"ג ב' דכיבוד העזרה היה מעבודות הלויים, ותמה מהא דמשמע בפסחים ס"ד א' דהכהנים היו מדיחין, יעוי' בספר יריעות שלמה על הר"מ הל' כלהמ"ק פ"ג ה"ב שמתרץ שהחובה היתה על הכהנים ועל הלויים, שהלויים היו מסייעים לכהנים וכדמצינו כן בדברי הימים, עיי"ש. והובא בדרך חכמה על הר"מ שם בציון ההלכה אות ט'.

צורת עמידת הלויים על הדוכן

הרה"ג רבי ישעי' דובינקו שליט"א

משנה במדות פ"ב מ"ו מבואר שהדוכן שעליו עומדים הלויים הוא בין עזרת ישראל לעזרת כהנים, וגובהו היה אמה ועליו שלש מעלות של חצי חצי אמה, שבהם עלו מעזרת ישראל לעזרת כהנים.

ולפי זה יש לדון להיכן הלויים העומדים על הדוכן מכוונים את פניהם, שאם פניהם לכיוון המזבח שבמערב העזרה, נמצא שאותם לויים העומדים במעלות התחתונות עמדו במקום נמוך יותר מאלו שעמדו במעלה שלפניהם, וזה דבר שאינו מסתבר כלל.

ואם נאמר שעמדו כלפי עזרת ישראל, הרי זה תמוה ג"כ שיעמדו כשאחוריהם למזבח, והרי כל חיוב השירה הוא על הקרבן בשעת ההקרבה. וצ"ע.

מי מתמנה לאמרכלים וגזברים

הרה"ג רבי ע"ש שליט"א

איתא בספרי קרח (פ' קטז) 'וילוו עליך וישרתוך' בעבודתם ומנה מהם גזברים ואמרכלים, והובא בפירוש"י במדבר יח, ומבואר שלויים מתמנין להיות גזברין ואמרכלין.

וצ"ע מדתנן בשקלים ריש פ"ה אלו הן הממונין שהיו במקדש וכו' פתחיה על הקנין פתחיה זה מרדכי וכו' (יעוי' מנחות סה.). והלא מרדכי משבט בנימין הוא, ומוכח שאין קפידיא למנות דווקא לויים למינוי ושררה במקדש.

וכן איתא בתוספתא שקלים פ"ב דהאמרכלין והגזברין כשרים בכהנים בלויים ובישראלים, ובהגהות יעב"ץ (במנחות שם) הוכיח ג"כ מהמשנה בשקלים דהממונים שבמקדש לא היו צריכים להיות מהכהנים או מהלויים, וצ"ע מדברי הספרי.

האם יש בגדים מיוחדים ללויים

הרה"ג רבי א' הכהן שליט"א

מה שדנו בגליונות ל"ז - ל"ח האם יש בגדים מיוחדים ללויים, יש להביא את דברי הגאון רבי דב לנדו שליט"א לשאלת הג"ר מרדכי וייספיש כפי שנדפסה בספר "זכרון מרדכי", (הובאה בגליון 'נר לשולחן שבת' גליון 520 פרשת פקודי תשע"ו):

לא נאמר בראב"ד שיש להם בגדים מיוחדים, [כפה"נ כוונת הגאון שליט"א לראב"ד על הת"כ שהובא בגליון ל"ז], אלא רק שהלויים במדבר היו מבליים בגדים בעבודת משא של המשכן, ועל זה לא נאמר כפי הנראה "שמלתך לא בלתה מעליך", ועל כן כיון שהפסד בגדיהם מגיע עקב עבודת המשכן, שהיא ענין השייך לציבור ולמענו, לכך ניתנו להם לשם כך בגדים ללבישה רגילה משל ציבור, שלא יופסדו בגדי עצמם בגלל עבודתם, ואם כן אין כאן משמעות שהיו בגדים מיוחדים לעבודת לוויה.

בנביא מובא "ושמואל משרת את פני ה' נער חגור אפוד בד" (שמואל א' ב' י"ח). "משרת" אין הכוונה לעבודה - ברד"ק לא

קיצור הלכות קרבן פסח

אין לסמוך על הדינים להלכה למעשה

לגומרו ולא ישאר ממנו לאחר זמנו, [רמב"ם הלכות קרבן פסח פ"ב ה"ב]. לפיכך בעל הקרבן ממנה עמו על הקרבן אחרים שיכולים לאכול כזית, [ואין נמנין על הקרבן אלא עד השחיטה, וכן ניתן להמשך מהמינוי עד שעת השחיטה], וצריך לשער שיהיה לכל אחד מהמנויים כזית מבשר הקרבן.

קרבן חגיגה

ח. מי שבני חבורתו מרובים, לוקח עוד בהמה לקרבן חגיגה, כדי שיהא הפסח נאכל על השובע, [משנה פסחים דף סט ע"ב ורש"י שם].

ט. חגיגה זו באה מן הזכרים והנקבות, מן הצאן ומן הבקר, ואינה קריבה בשבת או בטומאה, [משנה שם].

פרק ב

הלכות הקרבת פסח

זמן ההקרבה

י. הפסח קרב ביום י"ד בניסן לאחר הקרבת קרבן התמיד של בין הערבים, [משנה פסחים נח ע"א, ונתבאר שם שגמר הקרבת התמיד בערב פסח בשעה שמונה ומחצה (כלומר שעתיים וחצי זמניות לאחר חצות), ואם חל בערב שבת מקדימים בשעה אחת כדי שיוכלו להספיק לצלות את הפסח מבעוד יום]. וזמנו עד שקיעת החמה, [פסחים צג ע"ב ורש"י שם ד"ה לאורתא].

הכניסה לעזרה עם קרבן הפסח

יא. נכנסים לעזרה עם קרבן הפסח בשלש קבוצות, שבכל אחת מהן שלשים אנשים או יותר [משנה פסחים סד ע"א וגמ' שם]. ונחלקו האחרונים אם נכנסים בשער הבכורות שבדרום העזרה. [בדבר זה נחלקו רבותינו התו"ט ועזרת כהנים במסכת מדות פ"א מ"ד, האם שער זה משמש לכל קרבנות קדשים קלים ובכללם קרבן פסח, או שאינו מיועד אלא לקרבן בכור. ובפירוש הרא"ש למסכת שקלים פ"ו מ"ב מבואר שהוא משמש לכולם].

נעילת שערי העזרה

יב. לאחר שנכנסה הכת הראשונה נועלים הכהנים את דלתות העזרה [ואין סומכין על הנס שינעלו הדלתות מאליהם כמובא ברמב"ם פ"א הי"א], ומתחילים בשחיטת הקרבנות. [הקרבת הכבשים קודמת לעזים כמבואר בגמ' זבחים צ ע"ב ורמב"ם פ"ט מהלכות תמידין ה"ט].

שחיטת הקרבן

יג. בעל הקרבן או שלוחו שוחט, [גמ' קידושין מא ע"ב ורש"י שם ובפסחים ז ע"ב], ואחד הכהנים מקבל את הדם, [שעבודות הקבלה, ההולכה, הזריקה וההקטרה אינן כשרות אלא בכהנים. וכתבו האחרונים שהכהנים מכל המשמרות שווים בהקרבת קרבן פסח, ראה מנחת חינוך מצוה תק"ט ורש"ש תמורה יד ע"ב].

קריאת ההלל

יד. בזמן השחיטה הלויים קוראים את ההלל, ואם גמרו

פרק א

ההכנה לקרבן ודיני המינוי על הקרבן

טהרה מטומאה

א. על מנת להטהר מטומאת מת, זקוקים כל האנשים וכן הכלים שישתמשו בהם לצורך הפסח, הזאה מאפר הפרה ביום השלישי לטהרתם וביום השביעי, [שאין שוחטים קרבן פסח על טמאי מתים בזמן שהוא קרב בטהרה, כיון שאינם יכולים לאכול ממנו]. הזאות אלו אינן דוחות את השבת, [כמבואר במשנה בפסחים דף סה ע"ב].

ב. כמו כן כל הטמאים בטומאת ערב [כגון הנוגעים בשרץ, בנבילה, טומאת קרי ושאר טומאות] זקוקים לטבול, [ואפילו נעשה הקרבן כשרוב הציבור טמאי מת, אין הטמאים בטומאות אחרות יכולים לאכול ממנו אם לא נטהרו], וכיון שזו טבילה מדאורייתא יש לנהוג בה בכל דיני הזהירות מחציצה.

כוונה בטבילה

ג. בטבילה האחרונה הקודמת לאכילת הקרבן, יש לכוון להטהר כדי לאכול את הקרבן, [כמבואר בגמ' בחגיגה דף יח ע"ב שהטובל לשם חולין אינו טהור לתרומה ולקדשים].

קניית הקרבן

ד. קונים בהמה לקרבן פסח, זכר תמים בשנתו הראשונה, מן הכבשים או מן העזים, [כפי שנאמר בפסוק (שמות יב, ה) "שֶׁה תָּמִים זָכָר בֶּן שָׁנָה יִהְיֶה לָכֶם מִן הַכֹּבָשִׁים וּמִן הָעִזִּים תִּקְחוּ"]. ומצוה לקחת טלה מובחר ביותר, [שאין לוקחים בהמה כחושה לקרבן כמבואר ברמב"ם פ"ז מהלכות איסורי מזבח ה"א. ובסוף הפרק הוסיף למצוה מן המובחר, 'שהרוצה לזכות עצמו יכוף יצרו הרע, וירחיב ידו ויביא קרבנו מן היפה המשובח ביותר שבאותו המין'].

ביקור הבהמה

ה. מצוה לבקר את הקרבן ממום ארבעה ימים קודם השחיטה, [כמבואר בגמ' בפסחים דף צו ע"א]. ונחלקו הדעות אם צריך לבקרם כל יום מארבעת הימים או ביום הראשון בלבד, [דעת רש"י בפסחים שם (ד"ה למשמרת) שצריך לבקר בכל יום, אולם מלשון הרמב"ם (פרק א' מהלכות תמידין ה"ט) משמע שאין מבקרין אותו אלא ביום הראשון].

ו. הלוקח את הקרבן צריך לקנותו באחד מהקנינים המועילים, [שאם לא יהיה הקרבן שלו, לא יחול ההקדש ונמצא מקריב חולין בעזרה. ומטעם זה יש להקפיד לכתחילה לקנותו בקנין המועיל מן התורה כגון כסף ומשיכה או קנין חצר, וכמו שפסק המשנה ברורה (סי' י"א בביאור הלכה לסעיף ו') שהמדקדק במעשיו לא יסמוך על קנין דרבנן אלא יעשה קנין דאורייתא, לחשוש לדעת הסוברים שקנין דרבנן אינו מועיל לדינים מן התורה], ומקדישו לקרבן פסח סמוך להקרבה, [כמו שנהג הלל הזקן (כמובא בנדרים דף ט' ע"ב), והובא להלכה בחיי אדם סוף כלל ס"ט, וכן בספר עבודת הקרבנות ח"א סי' קמ"ז אות י"ג].

מינוי על הקרבן

ז. אין שוחטין לכתחילה את הפסח על היחיד, כדי שיוכלו

הגאון רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א

משגיח ישיבת 'ארחות תורה'

"החודש הזה לכם ראש חדשים", כתוב במדרש רבה אין לך בכל החדשים חודש חשוב כמותו, שאין ראש אלא לשון חשיבות. בניסן נגאלו בניסן עתידין להגאל, ולמה כל זה, היות וניסן הוא זמן של גאולה, זמן שמניחים בו את היסודות של האמונה בבורא עולם וביציאת מצרים, ולכן הוא חודש כל כך חשוב. וזהו שכתוב בטור שפסח כנגד אברהם, שהרי אברהם ביסס והעמיד את האמונה לדורות, שזה היסוד של האומה הישראלית, ולכן בחודש ניסן נקבעת בלב האמונה בה, ביציאת מצרים ובבנין בית המקדש.

אנו מתפללים כל יום "שיבנה בית המקדש במהרה בימינו ותן חלקנו בתורתך", וצריך להבין מה הקשר בין שני הדברים. הביאור הוא שהיעוד והתכלית בבקשה הזאת הוא בנין בית המקדש, אולם על ידי לימוד התורה ובפרט לימוד סדר קדשים, יכולים להרגיש את האמונה והציפיה לבית המקדש.

כתוב בפסוק "פתאום יבוא אל היכלו האדון", המשיח בפתח, ואם כך הרי צריך להתרגל לעבודה כמו שאמר החפץ חיים, הרי עומדים להקריב קרבנות ואין כהנים שיקריבו, בניסן עתידין להגאל, כמה קרבנות פסח יצטרכו להקריב השנה, וכי יש כהנים שיוכלו להקריב את הכל. האם אנו מאמינים ומחכים באמת לביאת המשיח כמו שבדורות הקודמים חיכה לזה כל יהודי.

שמעתי מתלמידי הגאון רבי אליהו שווי מארה"ב, שהיה גביר גדול בפילדלפיה שרצה לבנות במקומו בנין מיוחד ובא להתיעץ עם ר' אליהו שווי, אמר לו ר' אליהו כעת זה לא הזמן להשקיע באמריקה, אם תרצה לבנות תבנה בארץ ישראל, וכך יהודים חיו כסדר עם הציפיה הגדולה הזאת.

אם אנחנו רוצים להשריש בלב את הציפיה לבית המקדש, צריכים לקחת מצוה שנוגעת לדברים האלה ולהתעסק בלימוד ההלכות שלה, וכך אפשר להרגיש ציפיה וגעגועים לבית המקדש ולביאת המשיח.

כל הלומד את ההלכות כאילו הקריב עולה כאילו הקריב חטאת, וזהו שיבנה בית המקדש במהרה בימינו ותן חלקנו בתורתך, כי תורה של זמן ביהמ"ק זה תורה אחרת, וכי אנו יודעים לאלו דברים אפשר להגיע עם ביהמ"ק, הרי זה עולם אחר לגמרי, כולנו מחכים ומצפים שעוד השנה נרוץ להקריב קרבן פסח, ובואו נחשוב איזו בושא תכסה אותנו אם לא נדע איך להקריב.

שמעתי ממרן ראש הישיבה שליט"א שסיפר לו הרב מפוניבז' שכאשר הגיע לראדין בדרך לבקר את בנו, עיכב אותו הח"ח ודיבר על הצרות של כלל ישראל והיה מוריד על זה נהרי דמע, אבל תוך כדי דיבור המשיך לפרט מה יהיה בזמן הגאולה העתידה, אלו ימים יפים יבואו אז. הכלל שאמרו לנו חז"ל "דורש אין לה" מכלל דבעי דרישה, והיינו שכל אותם נחמות שצ"ל לא ראתה אלוקים זולתך, כמה שנדרוש אותם יותר ונחכה להם יותר, נזכה להם במהרה, וזה רק על ידי לימוד ההלכות.

כאשר הקב"ה יראה כמה אנחנו משתוקקים לגאולה, כמה אנו לומדים את ההלכות ורוצים לקיים אותם למעשה אלא שאין לנו את בית המקדש, אז נזכה באמת שמהרה יבנה בית המקדש, ועוד השנה יזכה כלל ישראל לקבל פני משיח צדקנו, ושם נעלה ונראה ונשתחוה בשלוש פעמי רגלנו. אמן.

(מתוך משאו בכנס 'תורת הקרבנות' ב' ניסן תשע"ב)

קודם שסיימה הכת הראשונה קוראים אותו פעם שנייה ושלישית, [משנה פסחים סד ע"א, ונתבאר שם בתוס' וברמב"ם פ"א הי"א שרק הלויים קוראים], ויש אומרים שאף מביאי הקרבנות קוראים עמהם [רש"י שם ד"ה קראו ובסוכה נד ע"ב ד"ה ערב הפסח].

תקיעה בחצוצרות

טו. קודם קריאת ההלל תוקעים הכהנים שלש תקיעות בחצוצרות, תקיעה תרועה ותקיעה [משנה שם ורמב"ם פ"א הי"ב]. וכן על כל קריאה וקריאה [לדעת הרמב"ם ורש"י בסוכה שם תוקעים בתחילת הקריאה השניה והשלישית, ולדעת התוס' בסוכה נד ע"א תוקעים עוד תקיעות לפני הפרק המתחיל 'אהבתי' ולפני 'הודו'].

הולכת דם הקרבן

טז. הכהנים עומדים בשורות עד המזבח ומזרקים בידיהם [כאשר בחלק מהשורות כל המזרקים של כסף ובחלקם האחר כל המזרקים של זהב], וכן מוליכים את הדם שנתקבל במזרק - מכהן לחבירו, [משנה פסחים סד ע"א].

יז. מחמת ריבוי הדם המצטבר מהקרבנות הרבים, אין הכהנים עומדים על הרצפה כדי שלא יתלכלכו בגדי הכהונה בדם, אלא עומדים על רצפה מוגבהת בעזרה, [פסחים סה ע"ב]. ונתבאר שם שרק בזמן הולכת העצים לצורך הגברת האש על המזבח שאינה עבודה, הולכים הכהנים על הרצפה כשהדם מגיע עד ברכיהם, והוא שבו ונוי להם].

זריקת הדם

יח. הכהן הקרוב אל המזבח שופך את הדם בשפיכה אחת בקיר שעל יסוד המזבח [רמב"ם פ"א הי"ד].

הפשטת העור

יט. לאחר הזריקה תולה בעל הקרבן את בשר הפסח על גבי ווים בעמודים המיועדים לכך, ומפשיט את עורו כדי להוציא ממנו את החלבים המוקטרים, [משנה פסחים סד ע"ב]. כמו כן מוציאים ממנו את בני מעיו כדי להסיר מהם את הפרש ומדיחים אותם, [משנה פסחים סה ע"ב]. הפשטת העור והוצאת הפרש דוחות את השבת, אך ההדחה אינה דוחה את השבת].

הקטרת האימורין

כ. החלבים הטעונים הקטרה ניתנים בכלי, והכהנים מולחים אותם ומקטירים אותם על גבי המזבח [גמ' שם].

פרק ג

הלכות צליית הפסח

צליית הקרבן בשלמות

כא. הפסח נצלה כשהוא שלם, [כמבואר בפסחים עד ע"א איזהו גדי מקולס כל שצולוהו כולו כאחד, נחתך ממנו אבר אין זה מקולס], ומותר לחתוך בו מעט כדי למהר צלייתו כיון שעדיין נחשב שלם בכך, [רש"י פסחים עה ע"א ד"ה חתכו, ותוס' שם עד ע"א ד"ה נחתך].

פרק ד

דיני ליל הסדר ואכילת קרבן פסח

חובת האכילה

לג. כל אדם מישראל שנשחט עליו הפסח, חייב לאכול כזית מן הפסח בתוך כדי אכילת פרס, [שנאמר (שמות יב ח) וְאָכְלוּ אֶת הַבֶּזֶר בְּלִילָה הַזֶּה].

זמן האכילה

לד. הפסח אינו נאכל אלא בלילה ולא מבעוד יום, [משנה זבחים נו ע"ב. ונתבאר בגמ' פסחים מא ע"ב שהאוכל מבעוד יום עובר בלאו הבא מכלל עשה שנאמר ולא מבעוד יום], ואפילו אם קבל עליו יום טוב מבעוד יום אינו אוכל מן הפסח, [תוס' פסחים צט ע"ב ד"ה עד שתחשך, רא"ש שם סימן ב].

מקום אכילת הפסח

לה. הפסח אינו נאכל אלא בירושלים [ככל קדשים קלים]. ונחלקו הראשונים אם צריך לאוכלו דווקא בקומת קרקע, [בגמ' בפסחים פו ע"א מבואר שאין אוכלים את הפסח בגגות ירושלים משום שלא נתקדשו הגגות כקרקע העיר, וכן נקטו התוס' בשבועות יז ע"ב ד"ה ואין שוחטין, אולם דעת הרשב"א בחלק א' תשובה ל"ד שגגות ירושלים נתקדשו. וראה אור שמח פ"ו מהלכות בית הבחירה ה"ז שהאריך בזה].

לו. הפסח נאכל אף בשני חבורות, אבל אין אוכלין אותו אלא במקום אחד, כלומר שלא יתחיל לאכול בבית אחד ויסיים בבית אחר. [רמב"ם פ"ט מקרבן פסח ה"א ואילך, כדעת רבי יהודה בפסחים פו ע"א. וראה שם עוד שיש איסור להוציא את הבשר ממקום החבורה, וכמו שנאמר (שמות יב מו) "לא תוציא מן הבית מן הבזר חוצה"].

סדר ההגדה בזמן המקדש

לז. מוסיפים בשאלת 'מה נשתנה' - 'שבכל הלילות אנו אוכלין צלי שלוק ומבושל, הלילה הזה כולו צלי', [משנה פסחים קטז. וכן פסק הרמב"ם בפ"ח מהלכות חמץ ומצה ה"ב].

לח. בפיסקא 'יכול מראש חדש', אומר 'לא אֶמְרָתִי אֶלָּא בְּשַׁעַת שְׁיֵשׁ פֶּסַח' מְצָה וּמְרוֹר מְנַחִים לְפָנֶיךָ', [שבלי הלקט בפירוש ההגדה שם].

לט. באמירת פסח מצה ומרור אומר 'פֶּסַח זֶה שְׁאָנוּ אוֹכְלִים עַל שׁוֹם מָה', ויש שכתבו שמגביה את הפסח להראותו למסובין, [פ"י תלמיד הרשב"א פסחים קיד ע"א ומאמר חמץ לרשב"ץ. ובדעת הרמב"ם יש שביאר שאינו צריך להגביה את הפסח מפני שהוא שלם וניכר, ולכן לא הזכיר פרט זה].

מ. בברכה שלאחר ההגדה אומר 'וְהִגִּיעֵנוּ לְלִילָה הַזֶּה לְאֶכְלָל בּוֹ פֶּסַח' מְצָה וּמְרוֹר', [שבלי הלקט בפירוש ההגדה על הפיסקא 'כנגד ארבעה בנינים דיברה תורה', ואולם הרמב"ם לא הזכיר שינוי

כב. נחלקו הראשונים האם מוציאים קודם הצליה את גיד הנשה, [ראה רמב"ם פ"י מהלכות קרבן פסח ה"א וראב"ד שם].

סדר הצליה

כג. מביא לכתחילה שפוד יבש של רמון, [פסחים פרק ז' משנה א'], ואם לא מצא יביא משל עצים אחרים, [קרו"ס פ"ח ה"א ומלאכת שלמה פסחים פ"ז].

כד. תוחב את צדו הדק של השפוד בקרבן מתוך פיו עד בית נקובתו, ותולה אותו בתנור על האש כשבית שחיטתו כלפי מטה כדי שיזוב הדם דרך שם, [משנה פסחים עד ע"א ותוס' שם].

כה. נוטל את כרעיו [כלומר רגליו מן הארכובה ולמטה] ואת בני מעיו, ותולה אותם על השפוד מחוץ לגוף הקרבן [רמב"ם פ"ח ה"י].

צליה באש

כו. אין צולין את הפסח אלא על האש, אבל אם גרף מהתנור את האש אין צולין בו [גמ' פסחים עה ע"א]. ואם נשאר בו גחלים לוחשות יכול לצלות בהם [שם].

כז. צליית הפסח צריכה להיות דווקא על ידי אש, ולא בדבר שנתחמם מחום האש או ממקור חום אחר, ולפיכך אין צולין אותו על שפוד של מתכת מפני שהוא מתחמם מחום האש והפסח נצלה מחום השפוד [גמ' פסחים עד ע"א].

כח. כמו כן אם נגע בשר הפסח בחרסו של התנור, צריך לקלף את החלק שנגע, מפני שהחרס חם ובשר הפסח נצלה מחמתו ולא מחום האש עצמה [משנה פסחים עה ע"ב].

כט. מותר לסוך את הפסח במשקין ובמי פירות, [משנה פסחים מ:]. ונחלקו האחרונים אם הדבר מותר אפילו קודם שנצלה כל צרכו, [דעת התפא"י בפסחים פ"ז אות ט"ו וצל"ח פסחים מא. שיש בזה משום צלי מחמת דבר אחר, אך המנ"ח מצוה ז' אות י' והחזו"א או"ח סי' קכ"ד לדף ע"ו נקטו להיתר].

ל. אסור לסוך את הפסח במים, [רמב"ם פ"ח ה"ח. ובטעם הדבר כתב המנ"ח שם שהוא משום גזירה שמא יבשל בהם].

צליית שני פסחים

לא. אין צולין שני פסחים בתנור אחד שמא יתחלפו זה בזה ונמצא פסח נאכל שלא למנויו, [גמ' פסחים עו ע"ב]. ואפילו אחד מהם גדי והשני טלה אסור [שם. והטעם פירש רש"י שמא יתחלף להם ללא שימת לב, ורבינו חננאל פירש שמא יבואו לעשות כן בגדי וגדי או בטלה וטלה].

זמן הצליה

לב. צליית הפסח אינה דוחה את השבת. לפיכך אם חל י"ד בניסן - שהוא יום שחיטת הקרבן - בשבת, יש לאחר את הצליה לליל יום טוב, וכן אם חל ט"ו ניסן בשבת, יש להקפיד לצלות קודם השבת [משנה פסחים סה ע"ב].

באכילתו].

מה. הפסח נאכל על מצות ומרורים, [כמו שנאמר (שמות יב ח) צְלִי אֵשׁ וּמִצּוֹת עַל מִרְרִים יֹאכְלֶהוּ]. ונחלקו הדעות אם צריך לאוכלו יחד עמהם בכריכה אחת או לא, [דעת הרמב"ם פ"ח מהלכות חמץ ומצה ה"ו שכורך את המצה והמרור לבדם ואח"כ אוכל את הפסח, ודעת הרא"ש בפסחים פ"י סימן ל"ד שלדעת הלל כורך את כולם יחד ולדעת חכמים אינו מחוייב לכרוך כלל אלא למצוה].

מו. מותר לטבל את הפסח במשקין ובמי פירות בשעת האכילה, [משנה פסחים מ: ורש"י שם], ויש שכתבו שאסור להטבילו במים, [כן דייקו האחרונים מדברי הרמב"ם פ"ח מהלכות קרבן פסח ה"ח].

סוף זמן אכילת הפסח

מז. הפסח אינו נאכל אלא עד חצות, [משנה זבחים נו ע"ב, ונחלקו הראשונים אם הדין כך מן התורה או שאינו אלא מגזירת חכמים]. ובדיעבד אם לא אכל עד חצות, יש אומרים שיאכל לאחר חצות ויש חולקים, [דעת התוס' פסחים קכ ע"ב ד"ה אמר רבא שיכול לאכול אף לאחר חצות, אולם מדברי הרשב"ם שם ד"ה ראב"ע מבואר שאינו אוכל, וכ"כ בשו"ת שאגת אריה סי' ד' בדעת הרמב"ם].

מח. לאחר אכילת הפסח אסור לאכול כדי שישאר טעם הפסח בפיו, [גמ' פסחים קיט ע"ב. ובראשונים הובאו טעמים שונים לדין זה, ראה רשב"ם ורמב"ן ובעל המאור שם].

בה], ואינו חותם 'כָּן ה' אֶלְקִינוּ וכו' יְגִיעֵנוּ לְמוֹעֲדִים' [רמב"ם פ"ח מהלכות חמץ ומצה ה"ה, שאינה אלא בקשה לזמן שאין בית המקדש קיים].

סדר אכילת הפסח

מא. הפסח צריך להאכל על השובע [כלומר בשעה ששבעים מעט], לפיכך אם הקריב חגיגה מקדימים לאוכלה קודם הפסח, [גמ' פסחים ע"א].

מב. יש אומרים שהפסח נאכל רק בסוף הסעודה על השובע, [תוס' פסחים קכ ע"א ורא"ש שם סימן ל"ד], ויש אומרים שאוכל ממנו בתחילת הסעודה, וחוזר ואוכל בסוף הסעודה כזית נוסף כדי שישאר טעם פסח בפיו, [רמב"ם פ"ח מהלכות חמץ ומצה הלכה ז'-ט'].

מג. קודם אכילת קרבן החגיגה מברך 'ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו וצונו לאכול הזבח', וקודם אכילת הפסח מברך 'אשר קדשנו במצוותיו וצונו לאכול הפסח', [תוספתא פסחים פ"י ה"ח הובאה ברשב"ם שם קכא ע"א ד"ה מתני'].

אופן האכילה

מד. הפסח נאכל בהסיבה [ב"ח או"ח סי' תע"ה אות ז'], ויש שנסתפק בדבר, [הפמ"ג בסי' תע"ז אשל אברהם סק"א העיר שברמב"ם לא נזכר שהפסח טעון הסיבה, ונראה מדבריו שאין צריך להסב

חוברות סדר עשיית קרבן פסח עם תמונות להמחשה

חוברת ב'

ההנהגה באכילת קרבן פסח

כל חלקי הבהמה שחובה לאוכלם
והנותרים לשריפה – לפרטי פרטים

בשר / עור / רירים / עצמות / סחוסים /

שומן / חלב / גידים / קרומים

ובראשו 'סדר הקרבת קרבן פסח'

מסידור היעב"ץ לאמירה בערב הפסח

חוברת א'

סדר עשיית קרבן פסח

עם הדרכות מעשיות

משעת קניית הקרבן ועד לאחר הצליה

לקיחה / מינוי / ביקור / הבאה / הקדש / הכנות לשחיטה /

שחיטה / קבלה / הולכה / זריקה / הכנות להפשט / הפשט

/ מיחוי קרביים / הוצאת אימורין / בדיקת טריפות / הולכת

האימורין / מליחה / הקטרה / יציאה / הכנות לצליה

מהיום הכל מובן !!! מחיר כל חוברת 10 ₪ בלבד

מוקד הפצה ראשי – מכון תורת הקרבנות: 03-6183447 / 052-7653813

ספרים ודיסקים להמחשה - במוקדים ברחבי הארץ

דיסקים קרבן פסח

דיסק א - מהבהאה עד הצליה (עם הוצאת אימורין ניקור החלבים וגידי הנשה בכל הקרבנות)
דיסק ב - הכנת הקרבן לאכילה
דיסק ג - כל חלקי הבהמה הנאכלים בקרבן ושאינם נאכלים
מחיר כל דיסק 30 ₪ בלבד
מחיר 3 דיסקים 80 ₪ בלבד

דיסק קרבן עולה

המחשה לימודית של הפשט וניתוח ושאר עבודות הקרבן כולל תמונות מבוארות וחוברת פרטי הדינים
30 ₪ בלבד

ספר

'עבודת הקרבנות'
להגאון רבי אהרן כהן חתן החפץ חיים זצ"ל
כריכה רכה בלבד המחיר 10 ₪

ספר

"תורת הקרבנות"
הכרך הראשון בסדרה המקיפה את כל הלכות הקרבנות ועוד
כ-750 עמודים
40 ₪ בלבד

ספר

"שער הקרבן"
כל הלכות קרבן פסח
35 ₪ בלבד
מחיר שני הספרים יחד: 65 ₪ בלבד (במקום 75)

חוברת 'סדר עשיית קרבן פסח' משעת הקניה ועד לאחר הצליה עם הדרכות מעשיות ותמונות להמחשה - 10 ₪ בלבד
סדר אמירת קרבן פסח יחד עם 'ההנהגה המעשית באכילת קרבן פסח', כולל תמונות חלקי הבהמה להמחשה - 10 ₪ בלבד

רשימת המוקדים ברחבי הארץ

עיר	מיקום	כתובת	טלפון
בני ברק	מרכז העיר	רח' סוקולוב 6	03-6189607
	מערב העיר	רח' רבי עקיבא 56	03-6183447
	משכנות יעקב	רח' יצחק ניסים 8	03-6781472
	רמת אלחנן	רח' זוננפלד 6	03-6779936
	פרדס כץ קרית הרצוג	רח' בורוכוב 10	050-4150215
ירושלים	רמת שלמה וישיבת מיר	רח' ברכת אברהם 24	02-5861142 052-7683142
	שכונות הצפון	רח' יעקבזון 1	052-7691875
	בית וגן	רח' בית וגן 83	02-6433507 054-8469820
	רמות*	רמות פולין 63/28	02-5874705
	נוה יעקב	רח' ברוך צוקרמן 14	02-5618269
מודיעין עילית	קרית ספר	רח' שאגת אריה 1	08-9298507
	חפציבה	רח' קהלות יעקב 3	054-8403451
רחובות		רח' זכריה מדר 53	054-8432074
חיפה	שכונת הדר	רח' ארלוזורוב 16/א	052-7115704
אלעד		רח' בן זכאי 9/ב'	03-9097286
בית שמש		רח' רבי יוסי בן קיסמא 2	054-8441069
ביתר*		רח' המגיד ממזריטש 53/10	02-5725183
תפרח		הגבעה	052-7130267
אשדוד		רח' בן דנן 1/6	08-8562353
צפת		רח' גני הדר 40/19	054-8475985

* ללא דיסקים
ניתן לקבל את אמצעי ההמחשה גם לדיסק און קי. פרטים במוקד הראשי: 052-7653813

המשך מעמוד ראשון

מכולם, וכן שאר חכמי לב השיגו בהם כל אחד לפי השגתו.

ומוסיף: על כן ראוי ללמד לכל הנשים אומנות המחט טוויה ואריגה - **שאם נזכה לבנין הבית שידעו לעשות הראוי להם**. וכן עשה בן אלעשה שבזבז מעותיו כדי לדעת את תספורתו של כהן גדול, וכל זה **כדי שאם יזכו לגאולה שלא תחמיץ המצוה**. עכ"ד.

נמציו למדים, שכל אותם חכמי לב אשר נשא לבם לדעת את החכמה הנצרכת לעשיית המשכן, לא המתינו עד שיצטוו על מלאכת המשכן, אלא כבר במצרים ראו את הנולד ומסרו את עצמם ללמוד כל מה שיהיה להם צורך לדעת.

אין ספק שכשם שלמדו את מלאכת המשכן, כך למדו וביירו היטב את דיני ההקרבה במשכן, שהרי כל תכלית המשכן והשראת השכינה בתוכו, הינה בזכות הקרבנות הקריבים בו.

ואכן מבואר בדברי חז"ל שאבותינו במצרים עסקו בלימוד הלכות פסח, ולא זו בלבד אלא שבזכות העסק בהלכות קרבן פסח במצרים, זכה עם ישראל לצאת משם!

במשנת רבי אליעזר [בנו של ריה"ג] פרשה י"ג נאמר: **"ועל ידי שנתעסקו אבותינו בפרשת פסח ארבעה ימים בלבד זכו להגאל ממצרים, והרי דברים ק"ו ומה אם אלו שלא נתעסקו אלא ארבעה ימים, זכו להגאל ולעשות להן כל אותן הנסים והנפלאות, העוסק בתורה כל ימיו על אחת כמה וכמה"**. וכן מציו במדרש הלל: **"כשהיו ישראל במצרים היו תמהים על עצמם ואומרים: אין בידינו מצוה אחת שנטפל בה שנוזכה בה ליגאל. מיד אמר הקב"ה למשה, לך פתח אותם בדברי הלכות פסח"**.

כימי צאתך מארץ מצרים. מה שגרם במצרים לזכות לגאולה, ודאי יגרום גם בימינו לזכות לגאולה הקרובה. כל יחיד ויחיד העוסק בהלכות הפסח ומכין את עצמו בידיעת פרטי הדינים להלכה, ודאי זוכה בזה לעצמו ולכל ישראל.

"וכפי ההכנה שהכין האדם את עצמו אם מעט ואם הרבה, כך תהיה השפעת הרוח ממרום על כל בשר, כאשר יתגלה כבוד ה' בעולם" (מכתב הח"ח קי). יה"ר שבזכות ההתעוררות העצומה בענין, נזכה כולנו לראות כהנים זריזים בעבודתם, לויים בשירם ובזמרים, וישראל בכל המצוות המוטלות עליהם, בקרוב ממש!

בעז"ה יתקיימו בימי חודש ניסן - החודש המסוגל ביותר לגאולה - שיעורים בהלכות הפסח לפני החג ושיעורים נוספים בהלכות התמידין והמוספין, לכל דורשי דבר ד' זו הלכה.

כמו כן בערב הפסח מיד לאחר תפילת המנחה, יתקיימו שיעורים לבאר בקצרה את עניני הקרבת הפסח, ולאחר מכן יאמרו את סדר אמירת קרבן פסח, כפי שנהגו בקהילות רבות.

גבאי בתי הכנסת המעוניינים לקבל ערכה הכוללת את סדר אמירת קרבן פסח בצירוף דף הנחיות למוסר השיעור, יצרו קשר בהקדם בטל: 050-4134645

פרטים על מקומות השיעורים וזמניהם, בימי חודש ניסן, בערב הפסח לאחר מנחה, וביום ט"ז בניסן - יום הקרבת העומר, ניתן יהיה לשמוע בקו המידע החדש של תורת הקרבנות:

077-2261034

מכון "תורת הקרבנות" ת.ד. 3196 בני ברק
טל' 050-4134645 פקס: 072-3377748
כתובת: korbanot@okmail.co.il
ניתן לקבל את הגליון במייל מידי חודש

הערות תמיחות וישובים בעניני הלכות הקרבנות יתקבלו עד י' בחודש. עדיפות להערות קצרות. ניתן לשלוח ע"י הנציגים בכוללים או במייל לכתובת או לת.ד. 3196 ב"ב